

Joxe Mari Etxabe Goikoetxea Mendaro

*Zumaia,
Gipuzkoa
(1930-2009)*

Aurkibidea

Biografia

Zumaiako Mendaro baserrian jaio eta hazi zen; ama bertakoa zuen eta aita Askizuko Agoteaundikoa. Lau urterekin, Zumaiako San Pedrora joan zen eskolara, eta, geroago, Mutrikuko maisu partikular batekin eta mesedetakoekin ere ibili zen. 'Ortiz' kontserba-lantegia eta 'Pesa' garraioak izan zituen lantoki. 10 urtez aritu zen lanean 'Airadurex' transmisio-lantegian.

Zintak

ZUM-039

- **Proiektua:** Zumaiako toponimia
- **Elkarrizketatzailea(k):** Azkue Ibarbia, Xabier
- **Data:** 2005-01-01
- **Iraupena:** 30 min
- **Euskarria:** CD
- **Emalea:** Azkue Ibarbia, Xabier

ZUM-061

- **Proiektua:** Zumaiako hizkera
- **Elkarrizketatzailea(k):** Otegi, Aitziber
- **Data:** 2009-05-12
- **Iraupena:** 63 min
- **Euskarria:** MiniDV
- **Kodifikatzailea:** Otegi, Aitziber

ZUM-062

- **Proiektua:** Zumaiako hizkera
- **Elkarrizketatzailea(k):** Otegi, Aitziber
- **Data:** 2009-05-12
- **Iraupena:** 30 min
- **Euskarria:** MiniDV
- **Kodifikatzailea:** Otegi, Aitziber

Pasarteak

1. Maristen eskolatik fraide mertzedarioetara

- **Erref:** ZUM-061/003
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:05:48. **Bukatu:** 00:07:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Fraideak
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

4 urterekin Zumaiako San Pedro eskolara joan zen ikastera Maristetara. Gerra garaian euskara debekatua egon zen eta dena gaztelaniaz ikasten zuten maristak bidali zituzten arte. Maristen ondoren irakasle mutrikuar batek eskola partikularrak eman ohi zituen eta geroago fraide mertzedarioak etorri ziren.

2. Eskola ematearen truke baserriko jakiak maristei

- **Erref:** ZUM-061/005
- **Iraupena:** 0:02:35. **Hasi:** 00:08:00. **Bukatu:** 00:10:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Mutrikuko maisuek eskola pribatua zuten. Maristek ez zuten dirurik irabazten eta eskolaren truke jatekoa eskatzen zieten ikasle baserritarrei. Mutrikuko irakasleekin erdaraz ikasten zuten. Neskek eta mutilek eskola ezberdinetan ikasten zuten.

3. Etxe inguruan erribera ugari

- **Erref:** ZUM-061/008
- **Iraupena:** 0:01:24. **Hasi:** 00:13:50. **Bukatu:** 00:15:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Baserría » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroatera
- Baserría » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa

Laburpena:

<p>Eskola amaitu ostean etxera, baserrira bueltatu zen. Kale-baserría zen euren eta etxe inguruan erriberak zeuden. 47-48 urtean 3.000 tomate inguru landatzen zituzten. Amonarekin Azpeitira joaten zen astoa hartuta etxeko jakiak saltzera.</p>

4. Tren geltokia etxe ondoan

- **Erref:** ZUM-061/009
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 00:15:14. **Bukatu:** 00:16:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak
- Itsasoa » Lehorreko lanak » Lehorreko lanak

Laburpena:

Etxe ondoan umetatik ezagutu du tren geltokia. Urolako merkantzia guztia handik pasatzen zen. Joxe Marik geltokiko nagusi eta langileak ondo ezagutzen zituen. Merkantzia eta jendea eramaten zuten trenak izaten ziren. Bi geltoki zeuden: Vascongada eta Urolakoa.

5. Ikatza eta lingotea iristen zen geltokira

- **Erref:** ZUM-061/011
- **Iraupena:** 0:03:30. **Hasi:** 00:17:08. **Bukatu:** 00:20:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak
- Itsasoa » Lehorreko lanak » Lehorreko lanak

Laburpena:

Geltokira iristen zen merkantzia biltegietan hustutzen zen. Ikatza hustutzen zen gehienbat, eta baita lingotea ere. Bere aitona ikatz garraioan ibiltzen zen gurdi bolantearekin. Herriko beste "karretero" batzuk ere aipatzen ditu.

Itsasontzietan iristen zen merkantzia eta gero kanpora banatzen zen, Zumarraga aldera, esaterako.

6. 21 urterekin Ortiz lantegira lanera

- **Erref:** ZUM-061/013
- **Iraupena:** 0:03:20. **Hasi:** 00:20:48. **Bukatu:** 00:24:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak
- Itsasoa » Lehorreko lanak » Arrain fabrikak

Laburpena:

Ortiz kontserba lantegian hasi zen lehendabizikoz etxetik kanpora lanean, 21 urte ingururekin. Osaba bat zuen bertan lanean eta uda baterako lana eskaini zion. Orduko 10 pezeta irabazten zituen. Gero beste lantegi batean hasi zen. Atuna galdaretan egosten zuen.

7. Antxoa eta atuna Getaria eta Ondarroatik

- **Erref:** ZUM-061/015
- **Iraupena:** 0:05:15. **Hasi:** 00:25:00. **Bukatu:** 00:30:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Itsasoa » Lehorreko lanak » Arrain fabrikak

Laburpena:

Antxoa Getariatik eta Ondarroatik sartzen zen fabrikara. Sasoi batean, antxoa eta atun ugari izaten zen. Lantegian, 6.000 pezeta lapurtu zituzten, eta bera hartu zuten lapurtzat. Orduan bizitakoen inguruko azalpenak.

8. Errotara bidean, Guardia Zibilak atxilotu

- **Erref:** ZUM-061/016
- **Iraupena:** 0:03:47. **Hasi:** 00:30:15. **Bukatu:** 00:34:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Polizia
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

<p>Gerraostean, gauez errotara astoa hartuta zihoala, guardia zibilek harrapatu eta kuartelera eraman zutenekoa kontatzen du.</p>

9. Anaiarekin garraio lanetan

- **Erref:** ZUM-061/018
- **Iraupena:** 0:03:19. **Hasi:** 00:34:40. **Bukatu:** 00:37:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Anaia eta biak kamioiarekin "Transportes Pesa"-n hasi ziren lanean eta 20 urtez ibili zen bertan. Denetik eramaten zuten, masila eta kafea, esaterako. Eskuz egiten zuten kamioiko jeneroaren hustuketa. Irunen, Donostian eta Bilbon ibiltzen ziren.

10. Zumaiaiko industria nagusiak

- **Erref:** ZUM-061/021
- **Iraupena:** 0:02:32. **Hasi:** 00:41:55. **Bukatu:** 00:44:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak
- Itsasoa » Lehorreko lanak » Ontzigintza

Laburpena:

<p>Zumaiaiko industria nagusia mekanika zen; Yeregi lantegia aipatzen du. Egurrezko itsasontziak egiten ziren lantegi ugari zegoen Zumaian; Balentziaga aipatzen du. Haritza eta eukaliptoak erabiltzen ziren itsasontziak egiteko.</p>

11. Porturako sarrera arriskutsua

- **Erref:** ZUM-061/022
- **Iraupena:** 0:01:21. **Hasi:** 00:44:27. **Bukatu:** 00:45:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Eguraldia, ilargia eta mareak
- Itsasoa » Lehorreko lanak » Lehorreko lanak

Laburpena:

Moilan emakumeek despeskan (antxoei burua saretik libratzen) lan egiten zuten. Txalupa txikietako jende asko hiltzen zen sarrera txarra zegoelako Zumaian. Pasadizo bat kontatzen du.

12. Despeska nola egiten zuten emakumeek

- **Erref:** ZUM-061/023
- **Iraupena:** 0:01:56. **Hasi:** 00:45:48. **Bukatu:** 00:47:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Sare-konpontzaileak
- Itsasoa » Lehorreko lanak » Lehorreko lanak

Laburpena:

Despeska zer izaten zen azaltzen du. Joxe Mari umetan hura ikustera joaten zen. Emakumeak sareak josten aritzen ziren moilan. Atuna, antxoa eta berdela ziren arrantza nagusia.

13. Antxoak sororako ongarri

- **Erref:** ZUM-061/025
- **Iraupena:** 0:01:33. **Hasi:** 00:47:55. **Bukatu:** 00:49:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantza-kanpainak » Antxoa
- Itsasoa » Arrantza-kanpainak » Beste batzuk

Laburpena:

Arrain gehiegi harrapatzen zen eta Getarian harrapatzen zen antxoa sororako erabiltzen zen, ongarri gisa. Antxoa kontserba latetan eta arrain gazitua barriketan saltzen ziren.

14. Soldadutzara Ferrolera

- **Erref:** ZUM-061/028
- **Iraupena:** 0:03:50. **Hasi:** 00:51:52. **Bukatu:** 00:55:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:

<p>Soldadutzara Ferrolera joan zen eta handik itsasontzira pasa zuten. "Triton" gerrako minadore itsasontzian ibili zen eta itsasontziko mantenimendua eta guardia egitea zen bere eginkizuna, besteak beste. 1950ean Bilboko Arenalean atera zen desfile batean.</p>

15. Donostiako kuarteleko pasadizoak

- **Erref:** ZUM-061/029
- **Iraupena:** 0:02:33. **Hasi:** 00:55:42. **Bukatu:** 00:58:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:

Donostiako kuartelean soldadutzan zegoela, komandanteari baratzeko lanak egiten zizkion Mirakruz gainean. Etxekoandreak prestatzen zion jana. Etxera marinel jantziarekin bueltatuz gero, hiru txakur haundi ematen zizkieten. Pasadizo bat kontatzen du. Soldadutza Zumaian amaitu zuen errekadista lanak eginez.

16. Zumaiako lubaki eta uholdeak

- **Erref:** ZUM-061/030
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 00:58:15. **Bukatu:** 01:00:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana

Laburpena:

Soldadutza bukatu zuen egunean, lurrei eusteko zegoen horma bota zuen itsasoak, orain Airadurex lantegia dagoen inguruan; eta, hurrengo egunean, hura konpontzeari ekin behar izan zioten. Baserritarrek konpondu behar izan zituzten kalteak. Herriak merienda ematen zien, baina ez zuten dirurik kobratzen. Bedua inguruan "hidraulika" fabrika zegoen. Inguru haiek behin baino gehiago hartu zituen urak.

17. Kofradia marinelen bilgune

- **Erref:** ZUM-061/032
- **Iraupena:** 0:00:49. **Hasi:** 01:00:27. **Bukatu:** 01:01:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Kofradia

Laburpena:

Zumaian marinela asko zen garai batean, baina atzeraka joan da kontua, baserri munduaren antzera.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-10-12

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com